

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

## ΠΛΑΪ' ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗ

2. —

Κι από τότε έδειχνε πώς τον έχτιμούσε περισσότερο. Αρχίνησε μάλιστα νάν του δίνει και βιβλία νά διαβάσει, αλ δέν είχε νά μελετήσει μαθήματα, τίς Κυριακές και στίς σχολάδες, κι αυτή του έδωσε και τά πρώτα ποιήματα, τίς «Στιγμές μελαγχολίας» και τάλλα του Παπαρηγόπουλου, πού τότες είχαν κιόλας πρωτοβγει και τίς τάξε φέρει ο πατέρας της.

Όποιο βιβλίο τουδινε ή Φλώρα, τó διάβαζε στοχαστικά, πάζιζε νά μπει στό νόημά του, νά πιάσει την ψυχή του, αν είντουσαν και στίχοι μάλιστα, φρόντιζε νάποστηθίσει τούς καλύτερους, γιατί ή Φλώρα τάνοιγε πάντα κουβέντα πάνου στό βιβλίο πού τουδινε και ντρελύτανε νά φαίνεται πώς δέν καταλαβαίνει τά λόγια της. Σιγά σιγά με τά βιβλία και με τίς κουβέντες της Φλώρας τó μυαλό του άρχισε νά ξανοίγεται κι άρχίνησε νά τρεμοφέγγει μέσα του ο πόθος νά μπορέσει νά γράψει κι αυτός βιβλία πού νάν τά διαβάζουν άλλαι και νά κουβεντιάσουνε πάνου σ' αυτόν.

Σάν της τόν ξεμυστρεύτηκε τόν πόθο του μιá μέρα, άκουσε τά φρόνιμα τούτα λόγια:

— Άν είναι καιρός σου ακόμα. Πρέπει πρώτα νά μελετήσεις και νά γνωρίσεις πολλά γιά νά μπορέσεις ύστερα νά γράφεις και σ' βιβλία...

Κι όμως τά φρόνιμα τούτα λόγια, φαίνεται, δέν τά πήρε στό μετρητά κ' έτσι, σά μιá μέρα τρυώσε ή Φλώρα τó Λεύκωμα της νάν της γράψει κι αυτός τίποτα μέσα, άντι νά της αντιγράψει κανένα από καμιά άνθολογία, κάθισε ο φίλος, ιδρώνοντας και ξιδρώνοντας, και της σκάρωσε ένα δικό του, συγκολλώντας άσυνάρτητα φράσεις και λέξεις από ποιήματα πούτuche νά διαβάσει και της τ'όγραψε καλλιγραφικά στό Λεύκωμα, έπογράφοντάς το έτσι:

**Παύλος Κατραμάς έποίει**

Τό πρώτο του αυτό ποίημα, πού τó συγνοθεμότανε στά κατοπινά του χρόνια και καταδιασκέδαζε, άρχιζε έτσι:

Είς τό Λεύκωμα της δος Φλ. Κλ.

Λοιπόν ακόμη ή καρδιά δέν ήρχισε νά πάλλει:

στά τρυφερά σου στήθη

και ή εικών μου έν αυτή λημπρά νά αναθάλλει,

είκων λησμονημένη;

Κι αφού της ένθύμιζε πώς πέρασε κείνος ο καιρός (ποιός καιρός;) πού άγαπημένοι καθόντουσαν στόν ήσκιο της ιτιάς από κάτω και δοκιζόντουσαν έρωτα υλώνιο και τυφλή άφυσίωση ο ένας στόν άλλοτε, ξαφνικά αναθυμότανε πώς τόν αλάτисε εκείνη κι άγριεμένος της φώναζε:

... πλὴν σὺ μὲ ἀπατοῦσες·

κ' εἰς τὴν ἀγκάλη ἄλλου νῶν θνητοῦ ἀφιεμέγῃ,

σὲ μὲ τί μένει, ἔρωτ' ἄ; Ὁ θάνατος μοὶ μένει.

Σάν τó διάβασε τó ποίημα ή Φλώρα κ' έμαθε μάλιστα πώς τ'όγραψε ο ίδιος, κολακεύτηκε.

— Για μένα τ'όγραψες τ'όμορφο αυτό τραγούδι;

— Ναι! της είπε δειλά. Για σένα... Κ' είναι ή πρώτη φορά πού γράφω!

— Μπράβο του! Θα γίνεις ποιητής μιá μέρα.

Θά γίνει μιá μέρα!.. Μ' αυτός πίστευε πώς έγινε κιόλας!.. Όστόσο, αφού τόπε ή Φλώρα, έτσι και θάναι... Και καταχάρηκε πού κι αυτός μιá μέρα θά γινότανε Παπαρηγόπουλος!

6.

Τό πρώτο ποίημά του έγινε άφουμή και της πρώτης μεγάλης του λύτης. Στό σπίτι της Φλώρας, ένα σπίτι πένθιμο και σιωπηλό, πού άνοιγότανε μόνο σέ λιγοστούς στενούς συγγενήδες της, πήγαινε συχνά κ' ένας πρώτος ξάδερφός της, ο Λάζαρος, ένας κρεμανταλός ίσαμε είκοσι χρονών, πού σπούδαζε τάχα μηχανικός στό Πολυτεχνείο, μά πού όλο τόν καιρό του τόν περνούσε μέσα στους καφεενέδες με την πρέφα, με τó ναργιλέ και με τίς άεροκουβέντες. Όσες φορές πήγαινε στοῦ θείου του τó σπίτι κ' εΐρισκε και τόν Παύλο εκεί, ή δέν του μιλούσε καθόλου, ή αν του μιλούσε κοίταζε πώς νά τόν κοροϊδέψει και νά τόν παραστήσει γιά κουτό στά μάτια της ξαδέρφης του. Ο Παύλος δέν τονέ χώνευε τó Λάζαρο και πολλές φορές μόλις πήγαινε κείνος σπίτι κοίταζε πώς νάν τó στρίψει με τρόπο γιά νά γλυτώσει τίς κοροϊδεΐες του.

Μιá Κυριακή τ'άπομεσήμερο, πού είχε πάει σπίτι και βρήκε μοναχή τη Φλώρα εκεί, γιατί κι ο Γιώτης κ' ή Κάκια είχανε βγει με τόν πατέρα τους περίπατο, ξαφνιάστηκε, σάν ξεφυλλίζοντας τó Λεύκωμα, πού τόχε βρει πάνου στό τραπέζι, στην τραπεζαρία πού καθόντουσαν, διάβασε από πάνου από τó δικό του τó τραγούδι, με μολύβι γραμένα, τ'άκόλουθα πικρά λόγια: «Ο άποκριάτικος ποιητής του κάρρου τόχει γράψει τούτο τó άνοστο ποίημα:

— Μπα! τó γράψιμο του τρελλολάζαρου! είπε ή Φλώρα, πειραγμένη, σάν της τ'όδειξε. Πέρασε τó πρωί από δώ και θάν τ'όγραψε. Χτές τó βράδι πού τó διάβαζα δέν εΐτανε γραμένο.

Τό διάβαζε και χτές τó βράδι;.. Αυτό έσωνε γιά νά σβήσει την πίκρα του. Σώνει πού τó διάβαζε και χτές τó βράδι... Δέν πάει νά γράφει οτι θέλει με τó μολύβι του ο Λάζαρος!

Η Φλώρα πήρε τη γομαλάστιχα κ' έσβησε τά κακά τά λόγια. Ο Παύλος ικανοποιήθηκε. Μά σάν ύστερ' από μερικές μέρες ξανάπιασε τó Λεύκωμα στά χέρια του, είδε πώς έλειπε τó φύλλο με τó ποίημά του. Τ'όχανε ξεκίσει. Ποιός; Ο Λάζαρος βέβαια. Η Φλώρα δέν ήθελε νάν τονέ λυπήσει και δέν του τ'όπε. Τ'όμαθε από την Κάκια. Έμαθε και τ'άλλο. Πώς ο Λάζαρος τη μάλωσε τη Φλώρα, γιατί άφινει

καὶ τῆς γράφουν τέτια ποιήματα ἐρωτικά στὸ Λεύκωμα τῆς. Ἐρωτικά ποιήματα; Τότε τὸ μάθαινε γιὰ πρώτη φορὰ πὺς τὸ ποίημά του μποροῦσε νά ναι κ' ἐρωτικό. Καὶ στενοχωριότανε. Ἄν τὸ βλεπε κι ὁ πατέρας τῆς καὶ τὸ λεγε κι αὐτὸς ἐρωτικό, μὲ τί μάτια θὰ τὸν ἔβλεπε!.. Ἡ Φλώρα ὅμως καὶ γι' αὐτὸ τὸν παρηγόρησε.

— Δὲν πάει νὰν τὸ σκίσει!.. Ἐγὼ τὸ ξέρω ἀπὸ ξω...

Τὸν ἀγαποῦσε λοιπὸν ἀφοῦ μάθαινε τὰ ποιήματά του ἀπὸ ξω. Ἔτσι τὰ συλλογίστηκε καὶ χαιρότανε. Μὰ ἡ χαρὰ του λίγο βάστηξε. Ὁ Λάζαρος, ποὺ ἔακολουθοῦσε νὰ πηγαίνει ταχτικά στὸ σπίτι τῆς Φλώρας, τώρα τελευταία ἔφερνε καὶ σύντροφο μαζί του, ἓνα γειτονόπουλό του, τὸν Ἀρτέμη, ὁμορφονιό, ντυμένονε τῆς ὥρας πάντα, μ' ἓνα μουστάκι μαῦρο καὶ ψιλούτσικο, πασαλειμμένο μαντέκα, ποῦ ἔφερε κ' ἔλεγε γλυκὰ λόγια καὶ ποὺ λίγωνε τὰ μάτια του σὰ μιλοῦσε μὲ τὴ Φλώρα. Ἦξερε καὶ στίχους πολλοὺς ἀπὸ ξω ὁ Ἀρτέμης καὶ τοὺς ἀπάγγελλε μὲ σιγανὴ καὶ τρεμάμενη φωνὴ καὶ ἡ Φλώρα, ποὺ εἶτανε μανιακὴ μὲ τοὺς στίχους, εὐχαριστιότανε νὰ κουβεντιάζει μαζί του καὶ παραμιλοῦσε τὸν Παῦλο πολλὰς φορές. Μιὰ φορὰ μάλιστα καὶ χαμογέλασε, σὰν ὁ Λάζαρος εἶπε στὸν Ἀρτέμη περιπαιχτικά, δείχνοντάς του τὸν Παῦλο:

— Νά, τοῦ λόγου τ' ἀπὸ δὴ εἶναι ὁ ποιητὴς ποὺ σοῦ λεγα!...

Ἐγινε ἀκόμα καὶ τοῦτο: Ἡ Φλώρα, ποὺ πρῶτα ἀργὰ καὶ ποὺ πήγαινε στὸ σπίτι τοῦ Λάζαρου, ποὺ καθότανε λίγο πέρα, κοντὰ στὸ Θησεῖο, ἀρχίνησε τώρα νὰ πηγαίνει συχνά, σκεδὸν κάθε δυὸ τρεῖς μέρες, γιὰ νὰ κρατᾷ σύντροφιά, καθὼς ἔλεγε, τῆς θειᾶς τῆς, ποὺ εἶτανε ἡ καφερὴ ἀπὸ καιρὸ κρεβατωμένη, μὰ ἀλήθεια γιὰ νὰ ἴδῃ τὸν Ἀρτέμη, ποὺ καθότανε ἀντικρὺ στὸ σπίτι τοῦ Λάζαρου, καθὼς πληροφορήθηκε ἀργότερα.

Μὰ κ' ἔτσι ὁ Παῦλος δὲν ἔκοψε. Πήγαινε ταχτικά σπίτι τῆς. Εἶτανε φίλος καὶ συμπαθητὴς τοῦ Γιώτη, συμπαθοῦσε καὶ τὴν Κάκια. Λυπότανε, φυσικά, ποὺ πάντα δὲ βρισκότανε κ' ἡ Φλώρα ἐκεῖ, μὰ ὅσες φορές τύχαινε νὰ μένει σπίτι τῆς καὶ νὰν τὴ βλέπει, ἀποζημιωνότανε γιὰ τὶς ἀπουσίες τῆς μὲ τὴν καλοσύνη καὶ μὲ τὸ ἐνδιαφέρο ποὺ τοῦ δειχνε. Μόνο ποὺ τὸ παράκανε, τὸ κορίτσι, μὲ τὸ νὰ παραλέει τὸνομα τοῦ Ἀρτέμη σὲ κάθε κουβέντα τῆς. Ὁ Ἀρτέμης μαῦδωσε τὸ δεῖνα βιβλίο. Ὁ Ἀρτέμης μοῦ ἀπάγγειλε τοῦτο τὸ ποίημα προχτές. Ὁ Ἀρτέμης διαβάζει τώρα τὸ τάδε καινούριο ρομάντσο. Ὁ Ἀρτέμης εἶναι τόσο καλός... Κι ὅλο ὁ Ἀρτέμης κι ὁ Ἀρτέμης. Κ' ἔτσι αὐτὴ ποὺ ἀπὸ φυσικὸ τῆς εἶτανε λιγύλογη, μιλώντας γιὰ τὸν Ἀρτέμη ἄφινε τὴ γλῶσσα τῆς νὰ τρέχει ροδάνι.

Ὁ Παῦλος πονοῦσε, πονοῦσε πολὺ. Τὴν ἀγαποῦσε; Δὲν τὴν ἀκόμα αὐτὸ ξεδιαλύνει καλὰ καλὰ μέσα του, μὰ τὸ δάγκωμα τὸ φαρμακερὸ ποὺ νιώθε στὴν καρδιά του καὶ ἡ στενοχώρια του ἡ δεινὴ, ὅσες φορές ἀκουγε τὸνομα τοῦ Ἀρτέμη, τί ἄλλο μποροῦσε νά ναι;

Τὴν ἄλλη χρονιά ποὺ ἡ φαμελιὰ τοῦ Κλωνάρη ἀναγκάστηκε νὰ κατεβῇ νὰ μείνει στὸν Πειραιά, ποῦχανε καὶ καὶ σπίτι δικό τους, ὁ Παῦλος, μαζί μὲ τὴ λύπη ποῦχανε τὴν

ἀγαπημένη του τὴ σύντροφιά, ἔνωσε καὶ μεγάλη χαρὰ, γιὰτί ἔτσι, τώρα στὸν Πειραιά, ἡ Φλώρα δὲ θὰ μπορεῖ νὰ βλέπει τὸν Ἀρτέμη καὶ θὰ τὸν ξεχνοῦσε πιά.

Ἄ δὲν ἔβλεπε ὅμως ταχτικά τὸν Ἀρτέμη, δὲ θὰ μποροῦσε νὰν τὴ βλέπει κι ὁ Παῦλος πιά ταχτικά. Κ' ἔτσι, μακριὰ τῆς τώρα, ξεκαθαρίστηκαν τὰ αἰσθήματα πιά μέσα του κ' ἔνωσε πὺς τὴν ἀγαπᾷ τρελλὰ.

Πὺς νὰν τὴ βλέπει ὅμως; Εἶχε τὰ μαθήματά του, μὰ εἶχε καὶ τὴ φτώχεια του. Γιὰ νὰ κατεβαίνει στὸν Πειραιά, ἦθελε παραδες. Καὶ παραδες δὲν εἶχε. Σοφίστηκε λοιπὸ νὰ κρατᾷ πότε μιὰ δεκάρα, πότε δυὸ, καθεμέρα ἀπὸ τὰ χρήματα ποὺ τοῦ δινε ἡ μάννα του γιὰ νὰ ψωνίζει, κι ἅμα μαζώνει ἓνα ποσό, δυὸ τρεῖς δραχμές, νὰ κατεβαίνει στὸν Πειραιά νὰν τὴ βλέπει.

Τὴν πρώτη φορὰ ποὺ τὰ κατάφερε νὰ μαζώσει τίς τρεῖς δραχμές, εἶδε πὺς δὲ σώνουνε. Ὁ λαιμοδέτης του εἶταν ξεφτισμένος καὶ σκέφτηκε πὺς μὲ τέτια χάλια δὲν εἶναι νὰ κατεβῇ στὸν Πειραιά. Ἀγόρασε λοιπὸν ἓνα λαιμοδέτη κατακόκκινο, τῆς φωτιᾶς, ὀχτὼ δεκάρες, ἀγόρασε καὶ μιὰ ζουγραφιά, μιὰ λαμπερόχρωμη ζουγραφιά ὥραιας γυναικας, ποὺ τὴν κόλλησε μέσα στὸ καπέλλο του, στὴν ἄσπρη φόδρα, καὶ σὰν ὕστερ' ἀπὸ μέρες τὰ κατόφερε νὰν τίς κάνει δυνάμει δραχμές, κατέβηκε στὸν Πειραιά.

Ἡ Φλώρα καθότανε σιμὰ στὴν ἐκκλησιὰ τοῦ Ἀγ. Νικόλα κι ὁ Παῦλος τράβηξε γιὰ τὸ σπίτι τῆς, μὲ ἀπόφαση τοῦτῃ τὸ φορὰ. Θὰν τῆς ξομολογιότανε τὴν ἀγάπῃ του. Θὰν τῆς ἔλεγε πὺς στὰ μαθήματά του τώρα πάει περίφημα. Θὰν τῆς διάβαζε ἀκόμα καὶ δυὸ τραγούδια ποὺ τὰ γράψε γι' αὐτὴ. Κοντὰ σ' αὐτὰ θὰν τῆς ξομολογιότανε καὶ τὸ μεγάλο του τὸ μυστικό, πὺς σὲ δυὸ χρόνια ποὺ θὰ βγάλει τὸ Γυμνάσιο, θὰ πάει στὸ Πανεπιστήμιο, θὰ γραφεῖ στὰ Νομικά καὶ σὰν πάρει τὸ δίπλωμά του θὰ τὴν πάρει γυναίκα του.

Πάει, ἡ δέιλια του ἔσβησε. Θὰν τὰ λεγε ὅλ' αὐτὰ, εἶχε τοιμάσει μάλιστα καὶ τὰ λόγια κ' ἔτσι ἀνέβηκε κορδαμένος καὶ θαρρετὰ τίς σκάλες τοῦ σπιτιοῦ σὰν ἄνθρωπος ποῦχει πάρει μεγάλη ἀπόφαση.

Ἡ Φλώρα εἶτανε σπίτι. Εἶτανε κ' ἡ Κάκια. Βουτηγμένες κ' οἱ δυὸ στὰ μαῦρα.

— Καλέ, δὲν τὸ μαθες; Πέθανε ὁ πατέρας... πάνε δυὸ μῆνες τώρα...

— Ζωὴ σέ...

— Καὶ τώρα κατέβηκε ἡ θειὰ, ἡ μητέρα τοῦ Λάζαρου καὶ κάθεται μαζί μας... Χάσαμε τὸν καημένο τὸν πατέρα, μὰ ἔχουμε σύντροφιά, καὶ καλὴ μάλιστα...

Κεῖνο τὸ καλὴ τοῦ χτύπησε ἀσκημα στ' αὐτή. Γιὰ νὰ κάθεται μαζί τῆς ἡ μητέρα τοῦ Λάζαρου, σίγουρα θὰ κάθεται κι ὁ Λάζαρος, θὰ κατεβαίνει κι ὁ Ἀρτέμης στὸν Πειραιά, καὶ γιὰ τοῦτο ἡ σύντροφιά εἶναι καλὴ.

Ἀφοῦ κόμπιασε καὶ ξανακόμπιασε ἀποφάσισε νὰν τὸ ρωτήσει:

— Κάθεται κι ὁ Λάζαρος στὸν Πειραιά;

— Αὐτὸς κάθεται στὴν Ἀθήνα... Ἐχει, βλέπεις, τὰ μα-

θήματά του στο Πολυτεχνείο. Μὰ κατεβαίνει κάθε Κυριακή...

Ο Παῦλος δὲν ἀποκόπησε νὰν τὸ ρωτήσῃ ἂν κατεβαίνει τὴν Κυριακή κι ὁ Ἀρτέμις μαζί του. Μὰ γίνεται κι ἄλλως; Μιὰ καὶ κατεβαίνει ὁ Λάζαρος!...

Ἀφοῦ κάθισε κάμποση ὥρα, σηκώθηκε νὰ φύγει.

— Νὰ σὲ βλέπουμε!.. τοῦπε ἡ Φλώρα.

— Ἀμ' ἀδειάζω! τῆς ἀποκρίθηκε ξερά καὶ κοντοστάθηκε. Ἡ στιγμὴ τῆς μεγάλης τῆς ἀπόφασης ἦρθε. Μὰ ἔκανε νὰνοῖξῃ τὸ στόμα του καὶ δὲν μποροῦσε. Ἀλαλος στεκότανε ὁλόρθος μπροστά της. Ἀλαλη καὶ κείνη. Ἐπιτέλους, νιώθοντας τὴ θέση του κοιμική, εἶδε πὼς πρέπει κατὶ νὰ πεῖ.

— Νὰ σοῦ πῶ!..

— Τί;

— Ἦθελα, ἂν μποροῦσες...

Καὶ σταμάτησε πάλι.

— Λέγε μου...

— Ἦθελα, ἂν μποροῦσες, νὰ μοῦ δάνειζες γιὰ λίγες μέρες τὴν «Ἀνθολογία» σου... Τὴ θέλω γιὰ νὰντιγράψω μερικὰ ποιήματα ἀπὸ καὶ μέσα...

Τόπε ἔτσι γιὰ νὰ πεῖ κάτι. Μά, φυσικά, δὲν εἶτανε κείνο ποῦ ἤθελε νὰ πεῖ. Κι ὅμως καὶ δώ, στ' ἄσκοπα τοῦτα λόγια, ἀκριβὰ πλερώθηκε,

— Λυπάμαι πολὺ, καημένε, τοῦ ἀποκρίθηκε, μὰ τὴν Ἀνθολογία μου τὴν πῆρε τὴν περασμένη Κυριακή ὁ Ἀρτέμις ποῦγε κατεβὲ ἀπὸ τὸ πρῶτ' στὸν Πειραιά μὲ τὸ Λάζαρο...

Τὴν ἀπεχαιρέτησε κ' ἔφυγε, Πάλε ὁ Ἀρτέμις στὴ μέση! Γιὰ νὰ κατεβαίνει στὸν Πειραιά καὶ νὰ μένει ὅλη τὴ μέρα, ἀπόδειξη πὼς ἀγαπιοῦνται. Κι ἀφοῦ ἀγαπιοῦνται, τί γυρεύει αὐτὸς στὴ μέση; Πάει πιά, ἀποφασίστηκε. Δὲ θὰ κατεβὲ ἄλλη φορὰ στὸν Πειραιά. Δὲ θὰ κρατᾷ τις δεκάρες ἀπὸ τὰ ψώνια. Καὶ μὲ βαριά τὴν καρδιά ἀνέβηκε στὴν Ἀθήνα. Τὴ νύχτα κάθισε κ' ἔγραψε ἓνα ποίημα. Τὸ τιτλοφόρησε «Ἀπογοήτευση».

Λεξιζῇ χρόνῳ κ' εἶχε ἀπελπιστεῖ ἀπὸ τὴ ζωὴ!..

## 7

Πέρασ' ἓνας χρόνος. Τὴ Φλώρα δὲν τὴν εἶχε ξεχάσει μὰ δὲν κατέρηκε ξανά στὸν Πειραιά. Οὔτε τὴν ξανάειδε. Τῆς ἔγραφε ποιήματα, τῆς ἔγραφε γράμματα θερμὰ καὶ τὰ κρυβε στὸ συρτάρι του. Δὲν ἀποφάσιζε νὰν τῆς τὰ στείλει. Τῶ-ξερε πὼς ἂν τῆς τίστανε, θὰν τὰ διάβαζε κι ὁ Ἀρτέμις, θὰν τὰ διάβαζε καὶ κείνος ὁ παλιολάζαρος, καὶ θὰ γελοῦσανε μαζί του. Τάρεσε νᾶναι ἀπελπισμένος ἑραστής. Εἶτανε καὶ τῆς μόδας τότε αὐτοῦ τοῦ εἶδους οἱ ἔρωτες. Στὰ ποιήματα καὶ στὰ ρομάντσα ποῦ διάβαζε, τέτοιους ἔρωτες πάντα συναντοῦσε. Τέτια τοῦ δείχνανε τὴν ἀγάπη τότε τὰ βιβλία καὶ τέτια τὴ δεχότανε.

Μιὰ Κυριακή, κοντὰ τὸ μεσημέρι, ἀντάμωσε στὴν Ὁμόνοια τὸ Γιώτη. Εἶτανε καταχαρούμενος.

Πάμε στὸ Σολωνεῖο, τοῦπε, νὰ σὲ τρατάρω μὰ πᾶστα!

Καὶ πρὶν προφτάσῃ νὰν τονὲ ρωτήσῃ γιὰ τὶς ἀδερφά-

δες του, τοῦπε ὁ Γιώτης:

— Ξέρεις; Τὴν περασμένη Κυριακὴ παντρέψαμε τὴ Φλώρα...

— Μὲ τὸν Ἀρτέμη; ρώτησε κομπιασμένα.

— Ὁχι! Μὲ τὸν Πίρα... Εἶναι μεγαλομπακάλης στὸν Πειραιά καὶ λεβεντόπαιδο στ' ἀλήθεια.

— Ἄλλο δὲν ἤθελε νὰκούσῃ ὁ ἔρμος. Προφασίστηκε πὼς εἶναι βιαστικός, πὼς τὸν καρτεροῦνε σπῖτι καὶ δὲ δέχτηκε τὸ τρατάρισμα. Οὔτε τὸ τυπικὸ «Νὰ ζήσουνε» δὲ βάσταξε ἡ καρδιά του νὰν τοῦ πεῖ. Τὸν ἄφισε σύζιγλο καί, μπροστὰ στὸ Σολωνεῖο, κ' ἔφυγε σὰν τρελλός.

Τὰπομεσήμερο ποῦ καθότανε στὸ παράθυρο τοῦ σπιτιοῦ του καὶ κοίταζε τὸ δρόμο, δίχως νὰ βλέπει τίποτε, ἔξδν τὸν πόνο του τὸ μεγάλο, ἄκουσε ἓνανε, ποῦ καθότανε ἀπόξω ἀπὸ μιὰ γειτονική του ταβέρνα καὶ κουτσόπινε μὲ παρέα, τὸν ἄκουσε νὰ τραγουδεῖ μὲ παθητικὴ φωνὴ καὶ ραγισμένη:

Ὅλα τὰ πουλάκια ζυγά, ζυγά,  
τό'ρρημο τὰηδόνι τὸ μοναχό...

καὶ νὰν τὸ λέει καὶ νὰν τὸ ξαναλέει, κάθε φορὰ καὶ πὶο παθητικά, τὸ τραγουδῇ.

— Ἐγὼ 'μαι τὸ ἔρρημο τὰηδόνι! συλλογίστηκε κ' ἔκλαψε πικρά.

Ὁ γάμος τῆς Φλώρας τὸν πλήγωσε βαθιά. Ἄν καὶ δὲν εἶχε κανένα δικαίωμα πάνω της, ἀφοῦ ποτὲ δὲν τῆς φανέρωσε τὴν ἀγάπὴ του καὶ ποτὲ δὲ τοῦ μίλησε γι' ἀγάπὴ αὐτὴ, δὲν τοῦ ὑποσχέθηκε, δὲν τοῦταξε τίποτε, ἂν καὶ δὲν εἶχε λοιπὸν κανένα δικαίωμα πάνου της, στὴν παιδιατικὴ φαντασία τοῦ, τὴν ἀναμένη ἀπὸ τὰ μαδιστόρήματα κι ἀπὸ τὰ κακοχωνεμένα ποιήματα ποῦ διάβαζε, ἡ Φλώρα παρουσιαζότανε γι' ἄπιστη, γιὰ προδότρα, γιὰ φαρμακεύτρια τῆς ζωῆς του ἄσπλαγην. Τὴν καταριότανε καὶ μὲ λόγια καὶ μὲ τραγούδια ποῦ τὰ σύνθετε πάνου στὶς μαῦρες, καθὼς τὶς ἔλεγε, στιγμὲς τῆς ἀπελπισίας του, κ' ἦρθε στιγμὴ ποῦ καὶ τὸ θάνατό της ἀκόμα εὐχήθηκε γιὰ νὰ πάψῃ νὰ τὴν καταριέται καὶ γιὰ νὰ τὴν κλαίει πεθαμένη!

Γιὰ νὰ ξεχάσῃ τὸν πόνο του—γιατὶ ποנוῦσε βαθιά κι ἀληθινὰ—τῶρριξε στὴ δουλειά. Μελετοῦσε τὰ μαθήματα τοῦ σχολειοῦ του, μελετοῦσε πολὺ, κατάφερε νὰ γίνῃ ἀπὸ τοὺς καλύτερους μαθητὰδες στὴν τάξη του, κι ὅταν τοῦ περίσσευε καιρὸς διάβαζε λογῆς βιβλία, μιὰ ἐλεεινὴ μετάφραση τοῦ Μπαῦρον στὸ πεζό, τὶς «Ποιητικὲς μελέτες» τοῦ Λαμαρτίνου, τὶς «Ἐξομολόγησες ἑνὸς τέκνου τοῦ αἰώνος» τοῦ Μυσσέ κι ὅτι ἄλλο πεσσιμιστικὸ βιβλίο πετύχαινε. Αὐτὰ τὰ βιβλία τὸν τραβούσανε, σ' αὐτὰ τὰ βιβλία εὔρισκε συντρόφους τοῦ πόνου του. Κ' ἔγραφε, ὅλο κ' ἔγραφε στίχους, φυσικά γιὰ τὴν ἄπιστία της καὶ γιὰ τὴ δυστυχία του πάντα. Τοὺς στίχους αὐτοὺς λογάριζε νὰν τοὺς τυπώσῃ μιὰ φορὰ σὲ βιβλίο καὶ νὰν τοὺς βάλῃ τίτλο «Μαῦρα δάκρυα»...

Μίσησε τὶς γυναῖκες—μὰ σιγὰ σιγὰ μίσησε καὶ τοὺς ἀνθρώπους γενικά. Δὲν ἔκανε παρέα μὲ κανέναν. Κι ὁ Γιάγκος, ποῦ τοῦ εἶτανε τόσο πιστός καὶ καλόβολος φίλος, τὸν ἐνοχλοῦσε. Ἦθελε νᾶναι πάντα μοναχός του, μὲ μόνῃ συν-

τροφιά τη δυστυχία του, καθώς μονολογώντας έλεγε. Κι όταν ο κακός καιρός ή ή μελέτη δέ τον κρατούσαν κλεισμένο σπίτι, τὰ δειλινά, έπαιρνε ένα βιβλίο και τραβούσε πίσω από την Ακρόπολη, και κει, σε καμιά πέτρα καθισμένος ή ξαπλωμένος στην πρασινάδα, καθότανε ώρες κι ώρες με το βιβλίο ανοιχτό μα δίχως νάν το διαβάσει.

Ο πόνος του χρησίμευε για δάσκαλός του μεγάλος. «Αρχάγγελος ο πόνος φέρνει μας προς τὰ μεγάλα», πού λέει κι ο Ποιητής. Ο πόνος του άνοιξε την ψυχή, του κέντρισε τη φαντασία και το συλλογιζότανε κατόπιν—ά δε δοκίμαζε τόσο δυνατό πόνο, άν του χαμογελούσε από την αρχή ή ζωή, θα πλαθότανε κι αυτός ένας άνθρωπος του σωρού, ένας νοικοκυράκος, δίχως κανένα όνειρο, δίχως καμιά ευγενική φιλοδοξία.

Όταν τέλειωσε το Γυμνάσιο και γράφτηκε στο Πανεπιστήμιο, στη Νομική Σχολή, τη μέρα ίσια ίσια πού γράφτηκε και γύριζε περφηφανα και καμαρωτά σπίτι του με τον τίτλο του «Ακαδημαϊκού πολίτου», έμαθε πως ή Φλώρα πέθανε από χτικιό, δυο χρόνια ύστερ' από το γάμο της, στ' Αγκίστρι πού την είχανε πάρει από το καλοκαίρι για νά βρει γιατρεία κάτου από τὰ πεύκα του νησιού. Το κακό μαντάτο, πού του το είπε κιόλας ή μάνα του, τον τάραξε, μα μεθυσμένος όπως ήτανε από τη χαρά πού άξιώθηκε νά γίνει φοιτητής, βρήκε γλήγορα παρηγοριά στη σκέψη πως νά, κι αυτός άν την έπαιρνε θάν του πέθαινε και θα λυπότανε σήμερα διπλά.

Όστόσο ή παρηγορήτρα αυτή σκέψη δέν τον έμπόδισε νά γράψει μιá έλεγεία για την άγαπημένη του.

## 8.

Μπαίνοντας στο Πανεπιστήμιο, μπήκε σ' άλλον κόσμο σ' άλλη ζωή. Γνωρίστηκε και με νέους πολλούς, μα για φίλους του κράτησε τρεῖς πού ταιριάζανε κάπως περισσότερο μαζί του. Ο Αντώνης Μαυρης, ο Στέλιος Σταυρίδης κι ο Αντρέας Σακελλάρης γενήκανε φίλοι του άχώριστοι. Σπουδάζανε κι αυτοί νομικά, μα τη σπουδή της επιστήμης δέν την είχανε πάρει στα σοβαρά, όπως κι ο Παύλος. Πηγαίνανε στο Πανεπιστήμιο μόνο και μόνο για νά σμίγουνε κι από κει νά τραβάνε ή περίπατο ή στον καφενέ για μπιλιάρδο, ή στην Έθνική Βιβλιοθήκη, όταν είχανε καιρό για διάβασμα. Δέν είχανε καμιά βιάση για την Επιστήμη. Θάν τη μαθαίνανε αργότερα, όπως κάνανε όλοι, άμα ήτανε για νά δώσουν εξετάσεις. Τώρα ήταν ο καιρός του ραχατιού, του γλεντιού, της καλοπέραςης. Καλά ρέφανε τόσα χρόνια στο Γυμνάσιο!

Ο Παύλος είχε ξεχωριστή θέση στην παρέα. Είχε μεταφράσει ένα τραγούδι του Ανακρέοντα και του το τύπωσε δ' «Παρθενών», το φιλολογικό περιοδικό πούβγαине τότες κ' είχε δημοσιέψει και κάτι στίχους του έρωτικους σε κάτι άλλα δυντερώτερα περιοδικά. Και τὰ δυο τάχε δημοσιέψει με ψευτόνομα, Ο Ι ν ό μ α σ, μα είχε φροντίσει νάν το μάθουν οι φίλοι του κι άρκετοι συφοιτητές του πως αυτός είναι ο Οινόμαος κ' έτσι οι φίλοι του τονέ βλέπανε με κάποιο σεβασμό. Ο Αντώνης Μαυρης μά-

λιστα και με κάποιο φτόνο, γιατί ήτανε κι αυτός ποιητής, είχε στείλει κι αυτός ποιήματα στον «Παρθενώνα» δυο τρεις φορές, μα πάντα του άπαντούσανε στην άλληλογραφία «Δυστυχώς άκατάλληλα».

Με τους τρεις φίλους του ο Παύλος συνήθισε και στην μποεμική ζωή. Ο Αντώνης καθότανε στον Πειραιά ο Αντρέας κι ο Στέλιος έντονσαν από επαρχία φερόμενοι. Ο Παύλος άν και είχε το σπίτι του στην Αθήνα έννοούσε νά περνάει μαζί τους, τρώγοντας πλούσια όταν το κοινό ταμείο είχε παράδες, και φτωχικά στις μέρες τις άνήλιαγες. Έβγαζε καμιά τριανταριά δραχμές κι αυτός το μήνα γράφοντας στα σατυρικά φύλλα της εποχής, τούδινε κ' ή μητέρα του πότε πότε κανένα τάλληρο, κ' έτσι, το κοινό ταμείο το τροφοδοτούσε κι αυτός, το τροφοδοτούσε μάλιστα πλουσιοπάροχα, γιατί αυτός προμήθευε και τὰ δημοσιογραφικά εισιτήρια, τὰ τζαμπατζιδικά, για τὰ θέατρα.

Τις πονηρές μέρες, πού το κοινό ταμείο σγνέριάζε, τις περνούσανε στην κάμαρα του Αντρέα με ξερούς κερπούς και με ψωμοτύρι, δίαιτα άπαραίτητη κατά της πεινσορκίας, καθώς έλεγε χαριτολογώντας ο Στέλιος.

Ο Αντρέας είχε νοικιάσει κάμαρα στην όδω Βησσαρίωνα, στο κάτω πάτωμα ενός μεγάλου σπιτιού, μέσα σε μιá μωδιάστρα Τριεστίνα, την κυρία Κλαίρη, γυναίκα ψηλόληνη, τριαντάρα, πού φορούσε για γιέντια κι πού τους έκανε πολυ γούστο τους τέσσερους μετεμπέντες, καθώς τους έλεγε, και μάλιστα άμα τους ένοιθε άπένταρους.

Δέν έχει πάμι πεντάρα; τους έλεγε. Φάει φάει τὰ λεφτά, κοιλιά παίξει ταμπουρά ύστερα!.. Και τὰ λόγια τὰ συντρόφευε μ' ένα βαθύ πιάτο γιομάτο μακαρόνια, το άγαπημένο φαή της κ. Κλαίρης.

Η κ. Κλαίρη συζούσε με το Μίμη, πού δέν είχε φτάσει ακόμη τὰ τριάντα κι όμως τάχε καταφέρει νά ναναγήσει στη ζωή, γιατί από παιδί είχε ριχτεί στην πάλη της, και τώρα ζούσε, από πέντε περίπου χρόνια, με την Κλαίρη, πού την είχε γνωρίσει στο Τριεστι, στο τελευταίο λιμάνι του ναυαγίου του, και την είχε φέρει μαζί του έδω. Η Κλαίρη κρατούσε όλα τὰ έξοδα του σπιτιού, κερδίζοντας άρκετά με τη βελόνα της και ύπενουκιάζοντας δωμάτια σε φοιτητές. Είχε κάνει κ' ένα άγοράκι μαζί του, χαριτωμένο, είχε και τη Μαριάνθη, μιá μελαχροινούλα κοπέλλα ίσαμε δεκάξη χρονών, γνωστής του Μίμη φαμελιάς από την Κέρκυρα, πού του την είχανε μπιστευτεί για νά μάθει τη ραφτική σιμά στην Κλαίρη. Γιατί ή Κλαίρη ήτανε ράφτρα μοναδική, με γούστο, κ' έραβε μεγάλες άρχόντισες, ξένες τις περισσότερες, σε προσβείες. Ο Μίμης νά καλοτρώνει ήθελε, νά ραχάτενει, και δέν τον ένοιαζε για τίποτ' άλλο. Το χαριτζιλίκι του τ' έβγαζε πάντα από κάτι μικροεπιτείες κι άλλες μικροδολειές του ποδιού.

Στο σπίτι της Κλαίρης περάσανε τὰ παιδιά μέρες χαρισάμενες. Τόσο πολυ μάλιστα συδεθήκανε μαζί με το σπίτι, πού αργότερα, σάν είχανε πιά καλογνωριστει, βάζανε συχνά κι αυτοί τὰ έξοδα της μακαροννάδας, πού την έφτιαχνε με πιτηδειοσύνη Τριεστίνικη, καθώς έλεγε ο Μίμης, ή Κλαίρη και τὰ βράδια το ρήχνανε στο γλέντι, σε κοινό τραπέζι, σάν



εἶτανε μάλιστα Κυριακή, πού ἡ Κλαίρη δὲν εἶχε δουλειά, μὲ γέλια καὶ μὲ τραγουδία, καμιά φορὰ καὶ ὥς τὰ ξημερώματα. Ὅπως ἡ Κλαίρη, ἔτσι καὶ ὁ Μίμης, ὁ καλοζωισμένος, ψοφοῦσε γιὰ γλέντια καὶ μόνο ἡ Μαριάνθη νύσταζε νωρὶς καὶ ἀποτραβιότανε.

Τὸ καλοκαίρι τὰ παιδιὰ σκορπίσανε. Οἱ δύο πήγανε σὲς ἐπαρχίες τους, καὶ ὁ Ἀντώνης Μαυρὴς δὲν ἀνέβαινε καθόλου στὴν Ἀθήνα. Κ' ἔτσι ὁ Παῦλος ἀπόμεινε ὁ μόνος φίλος τοῦ σπιτιοῦ. Πήγαινε ἑκκεδὼν κάθε μέρα. Ἡ συντροφιά τῆς Κλαίρης τὸν εὐχαριστοῦσε. Μὰ γλυκόβλεπε καὶ τὰ κορίτσια, πού καμιά φορὰ, σὰν εἶχε πολλὴ δουλειά, ἔφερνε ἡ Κλαίρη γιὰ νὰν τὴ βοηθήσουνε. Τὰ γλυκόβλεπε μοναχὰ καὶ τίποτε περισσότερο. Τὴ Μαριάνθη οὔτε καὶ τὴν πρόσεχε καθόλου. Νὰ μπλεχτεῖ δὲν τὴν ὄρεξε μὲ καμιά. Ὁ μισογυνισμὸς τοῦ ἑακολουθοῦσε καὶ οὔτε ἤθελε νὰ ξαναπάθει, ὅ,τι ἔπαθε μὲ τὴ Μαριγούλα καὶ μὲ τὴ Φλώρα, πού ἡ θύμησή τους ἀκόμα δὲν τοῦ καλοσβήστηκε ἀπὸ τὴν ψυχὴ.

Ὡστόσο τίς πείραζε. Μὲ μιὰ μάλιστα, μὲ τὴν Ἑλπίδα, πού τὴν ἔφερνε συχνότερα ἡ Κλαίρη, γιατί ἔραβζ καλὰ, καμωνότανε καὶ τὸν ἐρωτεύετο, ἔτσι γιὰ νὰ ἐμπνέεται, καθὼς ἔλεγε τοῦ Μίμη, πού τοῦ εἶχε γίνει φίλος του στενός. Κ' ἓνα βράδι, τὴν ὥρα ποῦφευγε ἡ Ἑλπίδα, καὶ τὴν ἀποχαιρετοῦσε στὴν ἐξώπορτα, τῆς ἔβαλε μὲ τρόπο στὸ χέρι ἓνα χαρτάκι, ποῖχε γραμμένο ἓνα ποιηματάκι γι' αὐτὴν, τὰκόλουθο :

### *Ultima spes*

Φαντάσου τί παράξενο, Ἑλπίδα νὰ σὲ λένε,  
νὰναι γεμάτη φτερωτὴς ἐλπίδες ἡ καρδιά σου  
καὶ γὰρ πού τόσο πιστεύω σ' αὐτὲς—αὐτὲς νὰ φταῖνε ;—  
τὴν τελευταία ἔχασα ἐλπίδα μου σιμά σου.

Σὰν ξυμάρθε, ὕστερ' ἀπὸ μέρες, ἡ Ἑλπίδα καὶ μιὰ στιγμή, ποῖχανε μείνει μοναχοὶ στὴν κάμαρα, τοῦ θύμισε τὸ ποίημα, καμώθηκε πὼς οὔτε τὸ θυμότανε καὶ τὀρριξε στὰ γέλια. Ἔτσι, θαρροῦσε, πὼς ἐκδικεῖται γιὰ ὅσα τράβηξε καὶ γιὰ ὅσο πόνεσε.

### 9.

Ἀπὸ τίς δύο κάμαρες πού νοίκιαζε ἡ Κλαίρη, τὴ μιὰ τὴν εἶχε νοικιάσει ἀπὸ τὸ καλοκαίρι κιόλας, σ' ἓναν Κορφιᾶτὴ πιανίστα, μεσόκοπο καὶ γνώριμο τῆς Μαριάνθης, καὶ τὴν ἄλλη τὴν κράτησε, γιατί οἱ δουλειές της εἶχανε πληθύνει καὶ τὰ κορίτσια ποῦφευγε δὲ χωροῦσανε πιά μέσα στὴν τραπεζαρία, πού τὰβαζε πρῶτα. Ἡ ἄλλη κάμαρα μεταβλήθηκε σ' ἐργοστάσιο. Ἄμα ἦρθε ὁ χειμώνας καὶ τὰ παιδιὰ, ὁ Στέλιος καὶ ὁ Ἀντρέας, γυρῶσαν ἀπὸ τὰ χωριά τους, κάμαρα δὲ βρισκότανε πιά στὸ σπῆτι τῆς Κλαίρης γι' αὐτοὺς. Καὶ ὁ Παῦλος χάρηκε. Ἰσως γιατί ἔμεινε πιά μόνος κόκκορας μέσα στὴν αὐλή.

Μὰ ἴσως νὰ δικαιολογιοῦτανε καὶ ἀπ' ἄλλο λόγο ἡ χαρὰ του. Ἡ Μαριάνθη, τὸ τρελλοκόριτσο, σὰ νὰ τὸν ἔβλεπε ἀλλιόττικα ἀπὸ κάμποσο καιρό. Ὅσο καὶ ἂ χαμογελοῦσε, καθὼς τὸ συνεθίζε, ἅμα ἔλειπε ὁ Παῦλος, μόλις τὸν ἔβλεπε ἄλλαζε ἀμέσως ὄφρος, σοβαρευότανε, δὲ σήκωνε τὰ μάτια

τῆς νὰ τὸν κοιτάξει, πού καὶ τοῦ μάλιστα καὶ κρυφανα-στέναζε. Μιὰ μέρᾳ ἡ Κλαίρη, ὅπως τᾶλεγε ὅλα στρογγυλὰ καὶ ἀπεριφραστα, τῆς εἶπε μπροστὰ στὸν Παῦλο, μαλώνοντας τὴν γιὰ κάπιο λάθος στὸ ὁράμιο :

— Ἐοὐ ἀγκαπᾶει τὸ Παῦλο καὶ ντὲν ἔκει πιά νοὶ γιὰ ντουλιά!

Ὁ Παῦλος χαμογέλασε ἀδιάφορα ἡ Μαριάνθη ἔβαλε τὰ κλάματα. Εἶδανε καὶ πέθανε νὰν τὴ συνεφέρουνε. Τοῦ κάκου ἡ Κλαίρη τῆς ἔλεγε :

— Ἐλα, σύκισε καὶ χωρατὰ τὸ εἶπα!...

Ἡ Μαριάνθη βγῆκε ὄξω καὶ τὸ μεσημέρι, πού τὸν κρατήσανε νὰ φαίει μαζί τους, ἡ Μαριάνθη δὲν κάθισε στὸ τραπέζι, ἔφαγε μόνη της στὴν κουζίνα.

Κουβέντα δὲν ξανάγινε γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα καὶ ἡ Κλαίρη ἔπαψε νὰ πειράζει τὴ Μαριάνθη. Ὑστερ' ἀπὸ κάμποσες μέρες, ἓνα βράδι, ἀποφασίστηκε ὁ Παῦλος νὰ κάνει μάθημα στὴ Μαριάνθη. Τὸ κορίτσι λιγοστὰ γράμματα ἤξερε καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ μένει στραβό. Ἀπὸ καιροὶ ἡ Κλαίρη εἶχεν ἀρχινήσει νὰν τῆς κουτσομαθαίνει ἰταλικά. Θὰν τῆς μάθαινε καὶ ὁ Παῦλος τὰ Ἑλληνικά. Καὶ ἀρχίνησε τὸ μάθημα, τὸ βράδι, ὕστερ' ἀπὸ τὸ φαῖ, ὅταν ἡ Κλαίρη, σκοτωμένη ἀπὸ τὴ δουλιὰ τῆς μέρας, τραβιότανε νωρὶς νὰ κοιμηθεῖ καὶ ὁ Μίμης, σὲ λίγη ὥρα, τὴν ἀκολουθοῦσε.

Ὁ Παῦλος καὶ ἡ Μαριάνθη καθόντουσαν, ἔτσι, μοναχοὶ τους στὴν τραπεζαρία καὶ ἀρχινοῦσανε τὴ μελέτη. Διαβάζανε μαζί κανένα εὐχάριστο διηγηματάκι καὶ πάνου σ' αὐτὸ κάνανε λίγη γραμματικὴ καὶ λίγη ἐγγραφή καθ' ὑπαγόρευση. Ἡ Μαριάνθη τᾶπαιρνε τὰ γράμματα, ἴσως καὶ ἀπὸ φυσικὴ της, ἴσως καὶ γιατί πρόσεχε στὰ λόγια τοῦ Παύλου καὶ τᾶκανε ἀμέσως χεῖμα της.

Ὅταν ἓνα μεσημέρι τᾶλεγε αὐτὰ ὁ Παῦλος στὸ τραπέζι καὶ τὴν παινοῦσε, ἡ Κλαίρη ξεκαρδισμένη τοῦπε :

— Ἀφοῦ εἶσαι τόσο καλὸ ντάσκαλο, ντὲ ματαίνεις τώρα σ' αὐτὴ καὶ τὴν ἀγκάτη;...

Ἄλλα κλάματα τώρα τῆς Μαριάνθης, ἄλλα κακώματα, ἄλλα ἑακολουθητικὰ πειράγματα τῆς Κλαίρης. Ὡστόσο, γιὰ τρεῖς βραδιὲς δὲν κάνανε μάθημα. Οὔτε νάκούσει γι' αὐτὸ ἤθελε ἡ Μαριάνθη. Καὶ ὅταν ἓνα βράδι ἀποφασίστηκε πιά, ὕστερ' ἀπὸ πολλὰ, νὰν τὸ ἑακολουθήσουν, πρῶτη κοιβέντα τοῦ Παύλου εἶτανε :

— Δὲν ἀξίζει νὰ δίνεις σημασία στὰ λόγια τῆς Κλαίρης. Τῆς ἀρέσει νὰ χωρατεύει.

— Ἀς χωρατεύει μὲ τὸν ἄντρα της, σὰν τῆς ἀρέσει...

Καὶ τὰ λόγια της τὰ στόλισε μ' ἓνα δάκρι, πού σὰ διαμαντάκι στάθηκε στὴν ἄκρη τοῦ ματιοῦ της.

Τὸ μάθημα ἑακολούθησε ἥσυχα, ἓνα βράδι, δύο, τρία, πολλὰ, μὰ ἡ ψυχὴ τοῦ Παύλου σιγὰ σιγὰ ἀρχίνησε νὰ ταράζεται. Ἔτσι μοναχοὶ τους οἱ δύο στὴ μεγάλη τὴν τραπεζαρία, τίς χειμωνιάτικες νύχτες, ὅταν ὅλοι κοιμόντουσαν καὶ πότε ὁ ἀγέρας ὄξω φυσομανοῦσε, πότε ἡ βροχὴ ἔδερνε τὰ παραθυρόφυλλα, σκυμένοι στὸ βιβλίο, κοντὰ κοντὰ, μὲ τὰ κεφάλια τους σκεδὼν ἀκκουμπισμένα τὸνα στ' ἄλλο, μὲ τὴν ἀναπνοή τους συμγμένη, θέλοντας καὶ μὴ ἤρθανε σιμότερα ὁ ἓνας στὸν ἄλλον, νιώσανε καὶ τίς ψυχὲς τους νὰ σιγοσιμ-

γουνε. Τὸ μάθημα, ποὺ στὴν ἀρχὴ κρατοῦσε λίγο, μισὴ μιὰ ὥρα, ἀρχίνησε νὰ τραβᾷ σὲ μᾶκρος, σὲ τόσο μᾶκρος, ποὺ ἐπιτέλους βῆκανε ὄριο, εἶπανε νὰν τὸ παύουνε τὰ μεσάνυχτα.

Μὰ ὅχι ὅλες τῆς ὥρας καὶ μάθημα. Κάθε ἄλλο. Κουβέντα τὸν περισσότερο καιρὸ, ἀκόμα καὶ σιωπὴ ποὺ κρατοῦσε ὥρα κάποτε. Κάτι ἤθελε νὰ πεῖ ὁ Παῦλος, κάτι καρτεροῦσε νὰκούσει ἡ Μαριάνθη. Μὰ ἡ δέιλια τοῦ ἡ φυσικά, ποὺ τὴν εἶχε ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς Μαριγούλας καὶ τῆς Φλώρας, δὲν τὸν ἄφισε μὲ τὰ χρόνια. Τὸ ἐναντίο, τοῦ δυνάμωσε περισσότερο. Κ' ἐνῶ, ὅταν παίζοντας μὲ τὰ κορίτσια, μὲ τὴν Ἑλπίδα λ. χ., τὸ θάρρος τοῦ ἔφτανε ἴσαμε τὴν ἀδιαντροπιά, ὅταν εἶτανε νὰ μιλήσει σοβαρὰ μὲ κορίτσι βουβαινότανε. Τὸ ἴδιο εἶχε πάθει τώρα καὶ μὲ τὴ Μαριάνθη. Λαχταροῦσε νὰν τῆς πεῖ κάτι μὰ δὲν ἀποκοτοῦσε, καὶ δὲ θάνοιγε τὸ στόμα του, ἂν ἡ Μαριάνθη δὲν ἀρχινοῦσε ἡ ἴδια ἓνα βράδι τὴν κουβέντα.

— Μ' αὐτὰ τῆς καὶ μ' αὐτὰ τῆς τὰ πειράγματα ἡ κ. Κλαίρη, τοῦπε, θὰ μὲ κάνει νὰ φύγω ἀπὸ δώ...

— Πειράζεσαι γιατί λέει ψέματα;... Ἄν εἶτανε ἀλήθεια, φυσικά, δὲ θὰ πειραζόσουν... τῆς εἶπε.

Ἡ Μαριάνθη κοιτοστάθηκε λίγο.

— Δὲ λέω πὼς εἶναι ψέματα! εἶπε κ' ἔκοψε τὴν κουβέντα.

— Ὡστε ἀλήθεια εἶναι; ρώτησε ὁ Παῦλος.

Καμιά ἀπάντηση. Καὶ μόνο σὰ χωριστήκανε σφίξανε τὸ χέρι τοὺς περισσότερο. Τᾶλλο βράδι τὸ σφίξιμο τοῦ χειροῦ ἔγινε φιλὶ, καὶ τὸ τρίτο βράδι, ξεβγαίνοντας τονε ἡ Μαριάνθη ὡς τὴν ὁξώπορτα, τοῦπε στοργικά:

— Κοίταξε νὰ πᾶς τώρα ἴσια σπίτι σου γιατί κάνει κρύο δυνατὸ καὶ μὴν κρυώσεις!

Ἡ ἔγνοια ποῦδειξε γιὰ αὐτόνε κείνη τὴ νύχτα τονε συγκίνησε περισσότερο ἀπὸ τὸ φιλὶ. Γυρίζοντας σπίτι του δὲν κοιμήθηκε. Ξημερώθηκε γράφοντας τῆς τ' ἀκόλουθο ποίημα, ποὺ τὴν ἄλλη νύχτα τῆς τὸ διάβασε:

(Ἀκολουθεῖ)

## ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γενικὸς Διευθυντὴς ΛΕΩΝΙΔΑΣ Α. ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ

ΛΑΧΕΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΕΛΛΑΔΟΣ—ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Το ταχύπλοον θαλαμηγόν ὑπερωκεάνειον

### “ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ,,

Θέλει ἀναχωρήσει ἐκ Πειραιῶς κατ' εὐθείαν διὰ νέαν Ὑόρκην τὴν 6 Ἰουλίου

Ἐπίσης τὸ θαλαμηγόν ὑπερωκεάνειον

### “ΠΑΤΡΙΣ,,

Θέλει ἀναχωρήσει ἐκ Πειραιῶς (μέσῃ Καλαμῶν-Πατρῶν) κατ' εὐθείαν διὰ Νέαν Ὑόρκην τὴν 14 Ἰουλίου.

Δι' ἐπιδάτ.ε, εἰσιτήρια καὶ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον:

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ : Πρακτορεῖον Ἑθν. Ἀτμοπλοίας ὁδὸς Ἀπελλοῦ 1. Ἀριθ. τηλ. 320.

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ : Γενικὸν Πρακτορεῖον Ἑθν. Ἀτμοπλοίας τῆς Ἑλλάδος, ὁδὸς Φίλωνος ἀρ. 44 (ὑπὸ τὴν Ἀγ Τριᾶδος). Ἀρ. τηλ. 127.

Οἱ θέλοντες νὰ ἀπρξλισωσι θέσεις ἀνάγκη νὰ δηλώσωσι ἐγκαιρῶς εἰς τὰ Κεντρικὰ Πρακτορεῖα τῆς Ἑταιρίας καὶ εἰ τοὺς κατὰ τόπους ἀνεγνωρισμένους ἀντιπροσώπους.

Ὑποστηρίζοντες τὰ Ἑλληνικὰ ἀτμόπλοια, ὑποστηρίζετε τὴν Σημαιοῦν σας, μεγαλύνετε τὴν Πατρίδα σας.